

Các công cụ dạy học:

- Xương âm theo hệ Do di động (Movable Do);
- Đọc nhạc bằng kí hiệu nốt nhạc bàn tay (Hand signs);
- Đọc tiết tấu bằng âm tiết (Rhythm duration syllables);
- Nốt nhạc bằng hình tượng (Iconic notation);
- Tư liệu âm nhạc phải chú trọng âm nhạc dân ca và truyền thống, các tác phẩm âm nhạc cổ điển có tính nghệ thuật cao.

3. Phương pháp Orff-Schulwerk (Đức)

Các hoạt động âm nhạc dựa trên tính hệ thống bởi kết hợp hát, vũ điệu, vận động, đa dạng việc đọc âm hình tiết tấu và chơi nhạc cụ. Lớp học âm nhạc theo phương pháp này sử dụng rất nhiều nhạc cụ khác nhau, bao gồm các nhạc cụ tiết tấu và các nhạc cụ giai điệu.

Các công cụ dạy học:

- Nói theo nhịp điệu (Speech);
- Hát (Singing);
- Chơi nhạc cụ (Playing instruments);
  - + Bộ gõ cơ thể (Body percussion)^(*)
  - + Nhạc cụ cầm tay không định âm (Unpitched hand percussions)
- Nhạc cụ Orff (Orff instruments).

Các phương pháp dạy học âm nhạc được giới thiệu trên có tính tiêu biểu và đang được vận dụng ở nhiều quốc gia trên thế giới, còn một số định hướng phương pháp dạy học khác như Suzuki, Carabo-Cone, World Music Pedagogy khởi xướng bởi Patricia Shehan Campbell, hay Lí thuyết về học tập âm nhạc của Gordon,... Mỗi GV cần tìm hiểu, tự học và nghiên cứu vận dụng thêm.

V. TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC VÀ ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC ÂM NHẠC Ở LỚP 3

1. Tổ chức hoạt động dạy học Nghe nhạc và đánh giá

1.1. Nội dung học tập và yêu cầu cần đạt phần Nghe nhạc lớp 3

Chương trình giáo dục phổ thông, môn Âm nhạc giới hạn về nội dung và yêu cầu cần đạt cho phần Nghe nhạc lớp 3 như sau:

Lớp	Nội dung	Yêu cầu cần đạt
3	Một số bản nhạc có lời và không lời phù hợp với độ tuổi.	<ul style="list-style-type: none"> - Biết lắng nghe và vận động cơ thể hoặc gõ đệm phù hợp với nhịp điệu. - Bước đầu biết cảm nhận về đặc trưng của âm thanh trong cuộc sống và trong âm nhạc; cảm nhận âm thanh cao – thấp, dài – ngắn, to – nhỏ, các loại âm sắc, nhịp độ nhanh – chậm. - Nêu được tên bản nhạc.

(*) Thuật ngữ *Body Percussion* được dịch sang tiếng Việt là *Bộ gõ cơ thể*. Tuy nhiên trong sách này nhóm tác giả dùng cụm từ *Vận động cơ thể* để thay thế.

1.2. Tổ chức hoạt động dạy học Nghe nhạc

• Nghe nhạc có lời

Chủ yếu là các ca khúc thiếu nhi có chủ đề hay nội dung gần gũi; thể loại, hình thức và cấu trúc phù hợp với đặc điểm âm nhạc lứa tuổi HS đầu cấp. Mục tiêu của nội dung học tập này để phát triển tai nghe âm nhạc; mở rộng vốn bài hát thiếu nhi, dân ca; tăng cường hiểu biết và cảm thụ âm nhạc cho HS. Hơn thế nữa, hoạt động này hình thành thói quen nghe nhạc cho HS, làm phong phú đời sống tinh thần cho các em.

Hoạt động tổ chức dạy học *Nghe nhạc có lời* ở lớp 3 có thể gồm các bước sau:

- Giới thiệu ca khúc (tên ca khúc, tên và chân dung tác giả; dân ca dân tộc, quốc gia,...).
- Nghe ca khúc (nghe biểu diễn từ audio/ video hoặc GV hát,...) có thể kết hợp các vận động cơ thể đơn giản để hoà nhịp khi nghe nhạc.
- HS trả lời các câu hỏi gợi ý của GV sau khi nghe lại ca khúc, ví dụ: đặc điểm âm nhạc: vui – buồn, nhanh – chậm; cảm xúc của HS: thích – không thích, hay – không hay; nội dung và ý nghĩa của lời ca,...
- GV đưa ra các đánh giá chung về bài hát; liên hệ giáo dục phẩm chất cho HS.

• Nghe nhạc không lời

Hoạt động tổ chức dạy học *Nghe nhạc không lời* ở lớp 3 có thể thực hiện theo các bước được gợi ý sau:

- Mở nhạc (audio/video của tác phẩm) có thể kết hợp cho HS bắt chước vận động của GV.
- Nghe và quan sát hình ảnh minh họa, kết hợp các vận động đơn giản (HS phản ứng và làm theo GV).
- HS trả lời các câu hỏi gợi ý của GV sau khi nghe tác phẩm, ví dụ: cảm xúc cá nhân về tác phẩm: hay – không hay, thích – không thích, về đặc điểm âm nhạc: vui – buồn, nhanh – chậm,...
- Nghe nhạc và hình dung về sự vật, hiện tượng (theo gợi ý của GV).

Chú ý: GV có thể chọn lựa, thiết kế và thực hiện trình tự các bước khác nhau một cách linh hoạt và sáng tạo, không nên mặc định hay gò ép các bước theo một trật tự nào, miễn là đạt được mục tiêu và YCCĐ của bài học. Nếu không có phương tiện để nghe nhạc, GV có thể tự chơi đàn (đàn phím điện tử/piano) theo các bản nhạc trong phần Phụ lục (PL) của sách này.

1.3. Đánh giá

GV nên quan sát, đánh giá thường xuyên hơn là định kì. Đánh giá ngay khi HS tham gia hoạt động *Nghe nhạc*. Đánh giá định kì có thể thực hiện theo cặp, nhóm nhỏ để động viên các HS thiếu tự tin hoặc hạn chế về năng khiếu, kĩ năng âm nhạc. Mỗi lần đánh giá nên chọn lựa một hoặc hai nhiệm vụ dưới đây mà thôi.

Các nhiệm vụ để đánh giá năng lực nghe nhạc của HS, bao gồm:

- Nghe, nêu được tên ca khúc, tác giả hay dân ca dân tộc, vùng, quốc gia nào tuy đặc trưng từng bài (chủ yếu cho nhạc có lời).
- Nghe và vận động theo nhạc.

- Nêu được đặc điểm chung về nội dung, tính chất âm nhạc (nhANH – chậm, vui – buồn, ...).
- Nghe, ứng tác hoặc sáng tạo vận động (mức độ cao) tại chỗ.

2. Tổ chức hoạt động dạy học Hát và đánh giá

2.1. Nội dung học tập và yêu cầu cần đạt phần Hát lớp 3

Chương trình giáo dục phổ thông môn Âm nhạc 2018 nêu rõ:

Lớp	Nội dung	Yêu cầu cần đạt
3	<ul style="list-style-type: none"> - Quốc ca Việt Nam. - Bài hát tuổi học sinh (8 – 9 tuổi), đồng dao, dân ca Việt Nam, bài hát nước ngoài. Các bài hát ngắn gọn, đơn giản, có nội dung, âm vực phù hợp với độ tuổi; đa dạng về loại nhịp và tính chất âm nhạc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Biết hát với các hình thức đơn ca, song ca, tốp ca và đồng ca. - Cảm nhận được tình cảm của bài hát. - Nêu được tên bài hát và tên tác giả. - Biết hát kết hợp gõ đệm, vận động hoặc trò chơi.

Số lượng bài hát theo SGK Âm nhạc 3 là 8 bài, được bố trí theo 8 chủ đề. Các chủ đề được xây dựng dựa trên tiêu chí về nội dung âm nhạc. Tuy nhiên, các bài hát ở mỗi chủ đề được chọn lọc và sắp xếp có nội dung về nhà trường, thầy, cô giáo; các sự kiện lớn về chính trị, xã hội và cộng đồng; lễ hội truyền thống của dân tộc, ...

Ngoài các bài hát trong SGK, GV được quyền lựa chọn các bài hát khác để dạy cho HS từ các bài được gợi ý trong SGK này hoặc từ các bài hát thiếu nhi (đã được công bố và có nguồn xuất bản tin cậy) đang phổ biến. Tuy nhiên, cần chú ý đến sự tương ứng về chủ đề, nội dung bài hát trong SGK; độ khó về tiết tấu và giai điệu sao cho phù hợp với đặc điểm giọng hát và nhận thức của HS lớp 3.

2.2. Tổ chức hoạt động dạy học Hát

Trong tài liệu này, nhằm tôn trọng sự sáng tạo của mỗi GV, các bước dạy học hát không được đánh số thứ tự. GV được quyền tổ chức lớp học của mình theo các trật tự khác nhau, miễn sao HS đạt được mục tiêu dạy học và các YCCĐ.

• Học hát

- Tìm hiểu bài hát (tên bài, nội dung bài thể hiện qua lời ca, tên tác giả; dân ca dân tộc, quốc gia nào, ...).
- Đọc lời ca, đọc suôn và đọc theo tiết tấu.
- Nghe hát mẫu (GV hát, nghe qua audio/video, nghe GV thể hiện giai điệu bài hát trên nhạc cụ, ...).
- Khởi động giọng (trò chơi có tác động đến hoạt động của cơ quan phát âm, khám phá khả năng phát âm của giọng nói – giọng hát (vocal exploration); các mẫu luyện âm đơn giản, ...).
- Tập hát từng câu (theo lời móc xích, theo phân đoạn ngắn, ...).
- Hát cả bài.
- Hát với nhạc đệm.
- Luyện tập, biểu diễn.

– GV đưa ra các đánh giá chung về nội dung bài hát; liên hệ giáo dục phẩm chất cho HS.

• *Ôn tập và phát triển kỹ năng hát*

– Nghe lại bài hát đã học.

– Nhắc lại tên bài hát, tác giả, nội dung (có thể dùng tranh hoặc hình ảnh minh họa gợi ý).

– Hát lại và sửa chỗ sai (nếu có), luyện tập các chỗ khó.

– Thể hiện sắc thái.

– Hát kết hợp gõ đệm, vận động theo nhạc; hát kết hợp với thực hiện các vận động cơ thể hoặc cả hai.

– Hát kết hợp trò chơi.

– Thi đua giữa các tổ, nhóm.

– Trình bày hoặc biểu diễn bài hát theo các hình thức đơn ca, song ca, tốp ca, đồng ca.

– Cảm nhận về tính chất âm nhạc của bài hát như cường độ, tốc độ, giai điệu và tiết tấu.

2.3. Đánh giá

– Chú trọng đánh giá thường xuyên hơn là đánh giá định kì; đánh giá ngay trong giờ học hát hoặc ôn tập bài hát.

– Đánh giá theo cặp, nhóm nhỏ nhằm động viên các HS thiếu tự tin, giọng không hay; đánh giá cá nhân để xác định mức độ tiến bộ của HS; để khuyến khích những HS có năng khiếu ca hát.

– Đánh giá kết hợp kỹ năng hát và các kỹ năng khác như gõ đệm, vận động cơ thể, múa,... Tuy nhiên, chỉ giao một nhiệm vụ kết hợp trong mỗi lần đánh giá HS. Vận dụng kiểu hát nối tiếp, đối đáp, hát có lĩnh xướng.

– Cần khuyến khích HS tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau (chú trọng các yếu tố tích cực, hạn chế đánh giá các yếu tố tiêu cực).

3. Tổ chức hoạt động dạy học Đọc nhạc và đánh giá

3.1. Nội dung học tập và yêu cầu cần đạt phần Đọc nhạc lớp 3

Chương trình giáo dục phổ thông môn Âm nhạc 2018 nêu rõ:

Lớp	Nội dung	Yêu cầu cần đạt
3	Giọng Đô trưởng. Các mẫu âm ngắn, đơn giản, dễ đọc, âm vực phù hợp với độ tuổi. Chủ yếu sử dụng trường độ: trắng, đen, móc đơn và dấu lặng đen.	– Đọc đúng tên nốt; bước đầu thể hiện đúng cao độ và trường độ các mẫu âm. – Cảm nhận và phân biệt được âm thanh cao – thấp, dài – ngắn, to – nhỏ.

3.2. Tổ chức hoạt động dạy học Đọc nhạc

Yêu cầu cần đạt đối với HS lớp 3 bậc tiểu học về năng lực âm nhạc ở phần Đọc nhạc ở mức độ thấp. Chủ yếu cho HS làm quen với việc đọc âm có cao độ, biết được tên nốt và tương quan cao độ của các nốt. Việc đọc nhạc được đưa vào Chương trình giáo dục môn Âm nhạc nhằm phát triển các kỹ năng và phân xạ về phát âm và tai nghe âm nhạc cho HS, hình thành nhận thức

thắm mĩ về thế giới âm thanh, vai trò của âm thanh trong âm nhạc. Tổ chức hoạt động dạy học Đọc nhạc lớp 3 bậc Tiểu học.

Ở SGK Âm nhạc 3, HS sẽ làm quen với việc đọc nhạc theo hệ thống kí âm phương Tây nên nội dung đọc nhạc đã được cấu trúc với 3 hoạt động: đọc thang âm, đọc mẫu tiết tấu, đọc bài đọc nhạc (được đánh số thứ tự). Các bài đọc nhạc không ghi kí hiệu bàn tay ở dưới nốt nhạc nhằm mục đích cho HS làm quen và đọc bằng hình nốt; GV sử dụng các kí hiệu bàn tay như một công cụ phương pháp để hỗ trợ HS đọc đúng cao độ. Chú ý cần thực hiện ở nhịp độ chậm rồi nhanh dần.

Cao độ chủ yếu của các bài đọc nhạc là Đô – Rê – Mi – Son – Pha – Son – La – Si – Đô; HS đã đọc đầy đủ hệ thống 7 âm theo thang âm Đô trưởng.

Các bước dạy học Đọc nhạc có thể là:

Tài liệu Hướng dẫn dạy học môn Nghệ thuật tiểu học theo Chương trình giáo dục phổ thông mới – Phần Âm nhạc, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội (Lê Anh Tuấn, Đỗ Thanh Hiền, Hồ Ngọc Khải, 2019) có nêu quy trình dạy học Đọc nhạc gồm 4 bước sau:

– Bước 1: GV giới thiệu, hướng dẫn HS tìm hiểu bài đọc nhạc (cao độ, thang âm, trường độ, nhóm tiết tấu, sự nhắc lại của các mô-típ, tiết nhạc,...); có thể sử dụng hình thức trò chơi để học sinh được khám phá và trải nghiệm.

– Bước 2: GV hướng dẫn HS đọc thang âm, luyện tập đọc mẫu tiết tấu bằng các âm tiết tấu (Ta, ti-ti,... theo phương pháp Kodály); có thể kết hợp với kí hiệu bàn tay.

– Bước 3: GV hướng dẫn HS bài đọc nhạc theo từng tiết nhạc, câu nhạc; có thể đọc tên nốt với tiết tấu để học sinh nhận dạng liên kết tiết tấu của bài cũng như sự lặp lại về tiết tấu giữa các câu nhạc cũng như cấu trúc của bài.

– Bước 4: Đọc kết hợp cả bài; đọc với nền nhạc (chú ý tốc độ từ chậm đến nhanh dần). Không nên cho HS đọc nhạc kết hợp với body percussion vì trọng tâm của nội dung này là HS đọc được bài đọc nhạc. Với mức nâng cao, GV có thể tổ chức cho HS làm việc theo nhóm và đặt lời ca theo gợi ý về chủ đề hay phân mẫu cho trước. Hoạt động này không nên thực hiện thường xuyên ở mỗi chủ đề mà chỉ một vài bài đọc nhạc có giai điệu hay,...

Chú ý, GV có thể linh hoạt vận dụng các bước mà không nhất thiết tuân theo thứ tự, có thể thực hiện một vài bước trong tổ chức một hoạt động dạy học sao cho đạt được mục tiêu dạy học. Bởi mỗi bước đều hàm ý trọng tâm phát triển một kĩ năng nhất định.

3.3. Đánh giá

Đánh giá năng lực đọc nhạc qua kí hiệu nốt nhạc bàn tay chủ yếu dưới các hình thức sau:

- GV thực hiện một mẫu âm bằng kí hiệu nốt nhạc bàn tay, HS quan sát đọc cao độ.
- HS nhìn vào một mẫu âm (được viết bằng hình dấu tay) và đọc lên kèm theo kí hiệu nốt nhạc bàn tay.
- HS tự nghĩ ra một mẫu âm gồm các nốt đã cho (3 đến 4 cao độ khác nhau), làm kí hiệu nốt nhạc bàn tay và đọc nhạc.

Khi đánh giá kĩ năng đọc nhạc của HS nên đánh giá từng phần:

- Cao độ

- Tiết tấu
- Kết hợp cao độ và tiết tấu.

Chủ yếu phần kiểm tra là để đánh giá sự tiến bộ về việc phát triển kỹ năng đọc nhạc của HS. GV nên đồng hành, giúp đỡ HS, động viên HS để các em tự tin và quen dần với việc đọc âm thanh có cao độ, biết yêu âm nhạc và ham thích được tham gia các hoạt động âm nhạc. Ở một số HS gặp khó khăn trong phát âm (vì nhiều nguyên nhân sinh lí, thể lí, hoặc tâm lí,...), GV cần nhẹ nhàng, khuyến khích để các em quen dần. Cần nhớ rằng, chính việc đọc nhạc cũng là một biện pháp để điều chỉnh các khiếm khuyết về tai nghe và phát âm của trẻ.

Cần chú ý đến tình vừa sức và trí nhớ âm nhạc của HS lớp 3 khi soạn các đề kiểm tra. Các mẫu âm sử dụng để đánh giá việc đọc nhạc của HS cần:

- Ngắn (4 đến 5 nốt)
- Liên bậc hoặc quãng gần; không nhảy quãng xa
- Nối kết tiết tấu mạch lạc; phải kết thúc ở các nốt trắng hoặc đen; không tạo các hiệu ứng của đảo phách, nghịch phách.

4. Tổ chức hoạt động dạy học Nhạc cụ và đánh giá

4.1. Nội dung học tập và yêu cầu cần đạt phần Nhạc cụ lớp 3

Chương trình giáo dục phổ thông môn Âm nhạc 2018 nêu rõ:

Lớp	Nội dung	Yêu cầu cần đạt
3	Một số mẫu tiết tấu ngắn, trường độ: trắng, đen, móc đơn và dấu lặng đen.	<ul style="list-style-type: none"> - Thể hiện đúng trường độ các mẫu tiết tấu; duy trì được tốc độ ổn định. - Biết điều chỉnh cường độ để tạo nên sự hài hoà. - Biết sử dụng nhạc cụ để đệm cho bài hát.

4.2. Tổ chức hoạt động dạy học Nhạc cụ

Phần Nhạc cụ trong SGK lớp 3 được thiết kế gồm 2 mạch: nhạc cụ gõ và body percussion. Các nhạc cụ gõ được sử dụng là những nhạc cụ dân tộc, bao gồm: thanh phách, song loan, trống con; các nhạc cụ phương Tây bao gồm: triangle, tambourine, castanets, macaras,... Phần body percussion sử dụng các động tác để thực hiện như vỗ tay, vỗ chân, vỗ đùi, giậm chân. Các mẫu bài tập được thiết kế theo nhóm 4 phách đơn giản. Hình ảnh minh họa tiết tấu sinh động hấp dẫn và phù hợp với HS lớp 3. Đặc biệt, trong phần này có một số bài tập gõ đệm cho bài hát kết hợp các nhạc cụ gõ với body percussion nhằm tăng thêm phần hứng thú và trải nghiệm âm nhạc cho HS.

- Các bước dạy học nhạc cụ như sau:

- Bước 1: GV giới thiệu nhạc cụ và hướng dẫn những kỹ thuật chơi nhạc cụ (hoặc động tác body percussion) để HS làm quen và bắt chước..
- Bước 2: GV yêu cầu HS quan sát và thực hiện mẫu luyện tập từ 2 – 3 lần. Sau đó, HS tự thực hiện các kỹ thuật (hoặc động tác) được học. Ở những mẫu tiết tấu khó, GV nên làm mẫu với tốc độ chậm trong vài lần để HS quan sát và mô phỏng dễ dàng.

- Bước 3: GV hướng dẫn HS rèn luyện từng mẫu bài tập; quan sát và giúp những HS thực hiện chưa được tốt chỉnh sửa.

GV cần chú ý: các bước dạy học nhạc cụ và vận động cơ thể nêu trên chỉ mang tính chất gợi ý; tùy vào tình hình thực tế trên lớp mà GV có sự điều chỉnh các bước dạy học cho phù hợp và đạt hiệu quả cao.

4.3. Đánh giá

Đánh giá năng lực nhạc cụ chủ yếu thông qua các hình thức sau:

- Quan sát, thực hiện đúng các mẫu nhạc cụ gõ và body percussion do GV giới thiệu hoặc trong SGK.
- Gõ đệm cho bài hát bằng thanh phách, song loan, trống con,...; triangle, tambourine, castanets, maracas,... và các động tác body percussion theo mẫu đã học.
- Biết lặp lại có thay đổi mẫu tiết tấu đơn giản từ những gợi ý của GV.

Khi đánh giá kỹ năng đọc nhạc của HS nên đánh giá từng phần:

- Mẫu tiết tấu nhạc cụ gõ.
- Mẫu tiết tấu body percussion.
- Kết hợp các mẫu để gõ đệm cho bài hát.

Chủ yếu phần kiểm tra là để đánh giá sự tiến bộ về việc phát triển kỹ năng chơi nhạc cụ của HS. GV nên đồng hành, giúp đỡ HS, động viên HS để các em tự tin và quen dần với việc chơi nhạc cụ, khơi gợi sự hiểu biết âm nhạc và ham thích được tham gia các hoạt động âm nhạc. Phát triển năng lực âm nhạc cho HS thông qua việc HS sáng tạo các mẫu tiết tấu. Chơi nhạc cụ cũng góp phần rèn luyện phẩm chất năng lực làm việc nhóm cho HS.

Cần chú ý đến tính vừa sức của học sinh lớp 3 khi soạn các đề kiểm tra. Các mẫu tiết tấu sử dụng để đánh giá việc học nhạc cụ của HS lớp 3 cần:

- Mẫu gồm 2, 3, 4 phách, sử dụng hình nốt đen, móc đơn và dấu lặng.
- Tạo cảm giác nghỉ ở những phách cuối để HS dễ dàng lặp lại mẫu.

5. Tổ chức hoạt động dạy học Thường thức âm nhạc và đánh giá

5.1. Nội dung học tập và yêu cầu cần đạt phần Thường thức âm nhạc lớp 3

Chương trình giáo dục phổ thông môn Âm nhạc 2018 giới hạn về nội dung và yêu cầu cần đạt cho phần Thường thức âm nhạc lớp 3 như sau:

Lớp	Nội dung	Yêu cầu cần đạt
3	<p>Tìm hiểu nhạc cụ: Một số nhạc cụ phổ biến của Việt Nam và nước ngoài.</p>	<p>Nhận biết được một số nhạc cụ khi xem biểu diễn.</p>
	<p>– Câu chuyện âm nhạc: Một số câu chuyện âm nhạc phù hợp với độ tuổi.</p>	<p>– Nêu được tên các nhân vật yêu thích hoặc ý nghĩa của câu chuyện.</p> <p>– Kể được câu chuyện ngắn theo hình ảnh minh họa.</p> <p>– Bước đầu biết minh họa cho một số tình tiết của câu chuyện bằng âm thanh hoặc động tác.</p>

5.2. Tổ chức hoạt động dạy học Tìm hiểu nhạc cụ

- Bước 1: GV giới thiệu cho HS về các loại nhạc cụ có trong bài học. Có thể dùng hình ảnh hoặc nhạc cụ trực quan để minh họa cho bài học.
- Bước 2: GV cho HS khám phá các nhạc cụ bằng hình ảnh, video biểu diễn (hoặc tiếp xúc trực tiếp nếu có điều kiện); nhận biết âm thanh đặc trưng và cách chơi nhạc cụ.
- Bước 3: GV gợi ý để HS rút ra các đặc điểm về hình dáng, cấu trúc, cách sử dụng cơ bản của từng loại nhạc cụ.
- Bước 4: GV cho HS xem một số video clip minh họa biểu diễn loại nhạc cụ có trong bài học.

5.3. Đánh giá hoạt động dạy học Tìm hiểu nhạc cụ

Đánh giá năng lực hiểu biết nhạc cụ của HS thông qua các hình thức sau:

- HS nêu được tên nhạc cụ; phân biệt được nhạc cụ đó với các nhạc cụ khác.
- HS nhận biết được nhạc cụ đó trong dàn nhạc khi đang biểu diễn trong video clip, hình ảnh minh họa,...

5.4. Tổ chức hoạt động dạy học Câu chuyện âm nhạc

Xu thế chung của giáo dục âm nhạc tại nhiều quốc gia tiên tiến hiện nay sử dụng câu chuyện âm nhạc để tạo điều kiện cho HS trải nghiệm, khám phá các kiến thức và kĩ năng âm nhạc như: các phương tiện biểu hiện âm nhạc (cao độ, trường độ, cường độ, âm sắc), năng lực âm nhạc cá nhân (mô phỏng, phân ứng, phân tích, sáng tạo,...). Câu chuyện trong giáo dục âm nhạc vận dụng cách kể chuyện và minh họa bằng hình ảnh để tăng tính hấp dẫn đối với HS.

Các bước tiến hành kể chuyện âm nhạc có thể như sau:

- Bước 1: Giới thiệu một vài nét về các nhân vật (sử dụng tranh ảnh minh họa). Gợi ý cho HS khám phá về tính cách, vận động, âm thanh của các con vật, sự vật hoặc nhân vật có trong câu chuyện.
- Bước 2: Giới thiệu và cho HS mô phỏng các âm thanh của sự vật, thể hiện các mẫu âm và vận động của các nhân vật trong câu chuyện.
- Bước 3: GV kể cho HS nghe chuyện (theo tranh hoặc trên nền nhạc), khi đến những điểm nhấn cần sự phụ họa của HS thì tạm dừng và ra dấu cho HS thể hiện các mẫu âm hay vận động.
- Bước 4: Đối với các câu chuyện để giới thiệu về các chủ đề hoặc trích đoạn âm nhạc cổ điển thì GV vận động, diễn xuất (như đóng kịch câm), gợi ý cho HS tự hình dung ra nội dung các câu chuyện theo cách riêng của mình. GV chỉ cung cấp về tên tác giả, tác phẩm của trích đoạn âm nhạc sau khi HS nghe, vận động, diễn xuất và hoạt động trải nghiệm.

5.5. Đánh giá trong dạy học Câu chuyện âm nhạc.

Đánh giá năng lực hiểu biết Câu chuyện âm nhạc của HS thông qua các hình thức sau:

- HS nêu được ý nghĩa nội dung câu chuyện.
- HS nêu được tên các nhân vật có trong câu chuyện.

- HS mô phỏng lại được các âm thanh của các sự vật có trong câu chuyện.
- HS kể lại được khái quát nội dung câu chuyện.

6. Tổ chức hoạt động Khám phá ở mỗi chủ đề trong SGK

Theo xu hướng tiên bộ của khoa học giáo dục thế giới, SGK Âm nhạc cấp tiểu học được xây dựng theo các chủ đề nối kết nhau về nội dung và phát triển các kĩ năng âm nhạc cho HS. Mỗi chủ đề trong SGK Âm nhạc 3 được bắt đầu bằng mục Khám phá – mô tả bằng những bức tranh lớn gồm hai trang giấy; bao gồm các nhân vật, sự vật trong bối cảnh sinh động được các tác giả và họa sĩ sáng tạo nhằm hấp dẫn thị giác và phù hợp với tâm lí lứa tuổi HS tiểu học.

Nội dung cơ bản phần Khám phá ở mỗi chủ đề trong SGK Âm nhạc 3 là giúp HS quan sát, trải nghiệm và hiểu biết về các thành tố và các mặt tương phản bên trong của từng thành tố âm nhạc. Từ đó, HS hình thành các nhận thức cơ bản về âm thanh trong cuộc sống và âm thanh trong các mối quan hệ với âm nhạc. Bên cạnh đó, ở một vài chủ đề, phần Khám phá hướng HS đến những hiểu biết và kĩ năng thể hiện âm nhạc dân gian, dân tộc và thế giới nhằm giáo dục cho HS về văn hoá âm nhạc của cộng đồng trong tương quan với âm nhạc đa văn hóa phong phú của thế giới.

Bởi tính đa dạng về nội dung và hình thức trình bày của mục Khám phá trong từng chủ đề của SGK Âm nhạc 3, GV cần linh hoạt ứng dụng các phương pháp tổ chức hoạt động và dạy học âm nhạc khác nhau sao cho phù hợp với từng chủ đề. Một số lưu ý GV cần quan tâm để thiết kế các hoạt động dạy học mục này một cách hiệu quả:

- Một là, liên hệ nội dung trọng tâm của mục này với các phân môn: hát, nghe nhạc (vận động và cảm thụ âm nhạc), đọc nhạc, chơi nhạc cụ và thưởng thức âm nhạc (câu chuyện âm nhạc, giới thiệu nhạc cụ) để vận dụng các phương pháp dạy học âm nhạc phù hợp.
- Hai là, chú trọng việc cho HS trải nghiệm âm nhạc qua hoạt động thực hành, vận động; từ đó, HS tự nhận biết về các kiến thức và kĩ năng âm nhạc.
- Ba là, gợi ý để HS liên hệ với sự vật và hiện tượng từ đời sống xung quanh, cảm thụ và sáng tạo âm nhạc (VD: mô tả âm thanh, vận động của sự vật và hiện tượng theo cách của mỗi HS).
- Bốn là, linh hoạt vận dụng sự sáng tạo và các kĩ năng âm nhạc mà GV có ưu thế như kể chuyện, đàn, hát, giao tiếp ngôn ngữ, vận dụng công nghệ đa phương tiện, ... để xây dựng các hoạt động dạy học hấp dẫn HS.
- Năm là, cần trao đổi và chia sẻ kinh nghiệm dạy học với các đồng nghiệp để có những chiến lược dạy học và các vận dụng phương pháp dạy học hiệu quả cho hoạt động này.

Từ các gợi ý trên, mỗi GV cần phát huy những kinh nghiệm dạy học và sự sáng tạo của mình trong tổ chức các hoạt động dạy học. SGK này chỉ nhằm đưa ra một số định hướng và gợi ý chung nhất mà thôi. Trong xu hướng dạy học phát triển năng lực HS và SGK chỉ mang tính định hướng, GV được quyền vận dụng các nguồn tư liệu mở khác trong xây dựng các bài học từ SGK này. Đặc biệt, ở những trường có điều kiện, việc khai thác các nguồn tư liệu đa phương

tiện (multi media) và trên Internet để HS được trải nghiệm và thật sự khám phá âm nhạc một cách tốt nhất.

7. Hướng dẫn thực hiện mục Nhà ga Âm nhạc

Nhà ga âm nhạc là một phần được thiết kế ở trang cuối mỗi chủ đề SGK Âm nhạc 3 của nhóm tác giả. Mục đích của phần này giúp HS tái hiện và phát triển các kiến thức và kỹ năng âm nhạc đã học được xây dựng trong cả chủ đề. Bên cạnh đó, GV có thể sử dụng các yêu cầu của các nhiệm vụ học tập trong phần này để đánh giá quá trình phát triển các năng lực âm nhạc và sự tiến bộ của HS, đánh giá tính hiệu quả trong quá trình sư phạm của chính GV và đưa ra các giải pháp để đạt hiệu quả tốt hơn cho bản thân. Mặt khác, qua thực hiện các nhiệm vụ trong phần Nhà ga âm nhạc, HS tự đánh giá được năng lực của bản thân qua quá trình học tập và tham gia các hoạt động âm nhạc trên lớp. Từ đó, các em có thể điều chỉnh động cơ, quá trình học tập trên lớp. Hơn thế nữa, phụ huynh cũng có thể tiếp cận, giúp đỡ con em mình thực hiện nhiệm vụ học tập; đánh giá được sự tiến bộ của con em mình và việc dạy học của GV.

Để thực hiện mục Nhà ga âm nhạc trong SGK Âm nhạc 3, GV có thể:

- Đọc, giải thích và hướng dẫn HS thực hiện từng nhiệm vụ liên quan đến nội dung vừa được học ngay trong hoặc sau mỗi hoạt động trên lớp để đánh giá mức độ lĩnh hội kiến thức và kỹ năng của HS.
- Sử dụng một trong số các nhiệm vụ để tổ chức hoạt động có tính khởi động một giờ học âm nhạc nhằm giúp HS ôn lại kiến thức, kỹ năng đã học trước khi vào bài học mới.
- Có thể giao HS thực hiện một vài nhiệm vụ học tập đơn giản như một dạng bài tập ở nhà sau khi học xong một đơn vị kiến thức kỹ năng.
- Dựa vào các nhiệm vụ được nêu trong SGK để thiết kế các câu hỏi đánh giá thường xuyên và định kì đối với HS.
- Tổ chức cho HS thực hiện nhiệm vụ dưới dạng hoạt động nhóm, để HS tương tác và giúp đỡ nhau trong học tập.

8. Hướng dẫn thiết kế hoạt động cho mỗi bài học từ một chủ đề trong SGK Âm nhạc

Mỗi chủ đề trong SGK Âm nhạc 3 được xây dựng cho thời lượng 3 đến 4 tiết học trên lớp. Mỗi tiết học ở cấp tiểu học từ 30 đến 35 phút. SGK Âm nhạc 3 thực hiện theo quan điểm “mở”. Việc phân bổ nội dung và các hoạt động học tập trong từng tiết dạy là nhiệm vụ và quyền hạn của mỗi GV; hoặc được bàn bạc, thống nhất giữa các GV trong tổ bộ môn. Chúng tôi chỉ đưa ra những gợi ý cơ bản sau để giúp GV phân bổ các nội dung và hoạt động học tập trên lớp sao cho khoa học, bảo đảm tính vừa sức của HS. Các hoạt động cần được thiết kế thành bốn bước theo tinh thần của Công Văn 2345/BGDĐT-GDTH của Vụ Trung học, Bộ Giáo dục – Đào tạo ban hành ngày 07/06/2021 (PHỤ LỤC 3), bao gồm: mở đầu (khởi động, kết nối); hình thành kiến thức mới (trải nghiệm, khám phá; phân tích, hình thành kiến thức mới); luyện tập, thực hành và vận dụng, ứng dụng những điều đã học để phát hiện và giải quyết vấn đề trong đời sống thực tế.

8.1. Các nguyên tắc dạy học âm nhạc

GV âm nhạc cần tham khảo và áp dụng Bảy nguyên tắc dạy học Âm nhạc của Johann Heinrich Pestalozzi. Các nguyên tắc này đã được sử dụng rộng rãi trên thế giới nhiều năm qua và hiện vẫn được đánh giá cao về tính hiệu quả của chúng trong sự phát triển của giáo dục âm nhạc thế giới, đặc biệt cho đối tượng học là trẻ em.

Pestalozzi (1746 – 1827) nhà cải cách sư phạm âm nhạc tiên phong người Thụy Sĩ đã đưa ra 7 nguyên tắc sư phạm âm nhạc. Các nguyên tắc này đã ảnh hưởng sâu sắc đến các triết lý sư phạm âm nhạc ở nhiều quốc gia châu Âu và châu Mỹ trong suốt những thập niên giữa và cuối thế kỉ XIX và vẫn là những vấn đề lớn trong các hội nghị khoa học về giáo dục âm nhạc thế giới hiện nay. Các nguyên tắc này, bao gồm:

- Dạy âm nhạc thông qua trải nghiệm âm thanh trước các kí hiệu, hãy để HS học hát trước khi học viết nốt hoặc viết tên của mình.
- Dạy âm nhạc phải tạo điều kiện cho HS quan sát bằng việc lắng nghe và mô phỏng âm thanh, bởi sự phân biệt được sự giống và khác nhau trong âm nhạc, bởi biết bày tỏ thích hoặc không thích, hay hoặc không hay thay vì phải giải thích bằng ngôn ngữ từng chữ, từng câu về những vấn đề này cho các em; học âm nhạc phải bằng trải nghiệm chủ động hơn là thụ động.
- Dạy âm nhạc phải dạy chỉ một nhân tố, thành tố hay khái niệm mỗi buổi học. Tiết tấu, giai điệu, và các sắc thái phải được dạy và cho HS luyện tập một cách tách biệt trước khi các em được giao các bài tập bao hàm các khái niệm này với nhau.
- Dạy âm nhạc phải tạo điều kiện cho HS luyện tập từng bước một cho đến khi các em nắm chắc từng kĩ năng, kiến thức. Sau đó, mới được phép chuyển sang kĩ năng, kiến thức kế tiếp.
- Dạy âm nhạc chỉ đưa ra các khái niệm lí thuyết sau khi HS đã trải nghiệm thông qua thực hành, dạy âm nhạc phải dựa trên nền tảng quy nạp chứ không phải là diễn giải.
- Dạy cho HS cách phân tích và thực hành các yếu tố có tính rõ ràng của âm thanh, từ đó vận dụng chúng vào âm nhạc.
- Dạy âm nhạc phải đồng nhất tên nốt trong ghi chép với tên nốt sử dụng trong học và chơi các nhạc cụ.

Hiểu và vận dụng các nguyên tắc này là nghĩa vụ và trách nhiệm của GV dạy học âm nhạc tiểu học trong lộ trình đổi mới giáo dục quốc gia theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018. GV phải luôn sáng tạo và đa dạng hoá các hoạt động dạy học để tạo nên một môi trường vui tươi, học mà chơi – chơi mà học; để ươm mầm một tình yêu âm nhạc và năng lực cảm thụ nghệ thuật lâu dài trong đời sống tinh thần của HS.

8.2 Các tiêu chí để phân bổ nội dung, hoạt động học tập trong một giờ học âm nhạc

Để bảo đảm việc phân bổ nội dung và hoạt động âm nhạc cho các tiết dạy trên lớp từ một chủ đề trong SGK, GV cần chú ý:

- Mọi kĩ năng âm nhạc đều hình thành dần dần, từ đơn giản đến phức tạp nếu được duy trì, thực hành liên tục trong những khoảng thời gian dài.

- Mỗi tiết học phải gồm nhiều hoạt động đa dạng về nội dung và hình thức. Phải phối hợp các hoạt động tĩnh và động, vận động tại chỗ và di chuyển, dạy học tích hợp và phân hoá, hình thức cá nhân và tập thể,... trong một tiết dạy để tránh việc giờ học thụ động và nhàm chán.
- Các nội dung dạy học muốn đạt được các yêu cầu cần đạt cần bố trí trong mỗi tiết dạy và lặp lại có phát triển ở những tiết tiếp theo. Thời lượng cho mỗi hoạt động phải cân đối; vừa đủ, không quá ngắn và không quá dài; tránh quá tải cho HS.
- Âm nhạc là môn nghệ thuật chú trọng phát triển kỹ năng, lý thuyết chỉ phục vụ cho thực hành kỹ năng; vì vậy, cần cho HS hoạt động, trải nghiệm, thực hành qua hát, nghe nhạc, vận động âm nhạc, chơi nhạc cụ, đọc nhạc,... Dạy học âm nhạc thường thức không được dạy theo hướng lý thuyết mà phải tích hợp hoạt động âm nhạc.
- Mỗi tiết học cần phát triển từ 2 đến 4 kỹ năng nhưng phải bảo đảm tính vừa sức của HS.

Sau đây là một ví dụ gợi ý về phân phối nội dung và hoạt động âm nhạc của Chủ đề 1, SGK Âm nhạc 3. GV tham khảo và tự xây dựng các tiết dạy của mình sao cho khoa học và hợp lý.

Tiết 1	<ul style="list-style-type: none"> – Khởi động (5 phút) – Khám phá: Câu chuyện âm nhạc (15 phút) – Hát (lời 1) (15 phút)
Tiết 2	<ul style="list-style-type: none"> – Khởi động (3 phút) – Ôn tập bài hát (lời 1). Học hát lời 2. (15 phút) – Thực hành sáng tạo vận động, thể hiện âm thanh các con vật và sự vật (10 phút) – Nhạc cụ: Làm quen gõ thanh phách. Luyện tập mẫu âm (7 phút)
Tiết 3	<ul style="list-style-type: none"> – Khởi động (3 phút) – Tập mẫu vận động cơ thể. Vỗ đệm cho bài hát (10 phút) – Đọc nhạc: Luyện tập mẫu âm và thực hành (17 phút) – Hướng dẫn HS tự đánh giá (5 phút)
Tiết 4	<ul style="list-style-type: none"> – Khởi động (3 phút) – Hát kết hợp với gõ đệm bằng thanh phách và vận động cơ thể (10 phút) – Lòng ghép trò chơi âm nhạc (7 phút) – Hướng dẫn HS thực hiện các nhiệm vụ trong mục Nhà ga âm nhạc – Đánh giá (10 phút) – Củng cố, dặn dò, gợi ý cho chủ đề 2 (5 phút)

VI. ÔN TẬP, KIỂM TRA ĐÁNH GIÁ CUỐI HỌC KÌ

Kiểm tra, đánh giá năng lực, phẩm chất